

кип'ятінням в водяній бані не погіршила якості лактози. Активність та виживаність сперміїв у середовищах, виготовлених з таких розчинів, були найбільш високими (4 бали і 8 год), за винятком зразків лактози, які стерилізували в автоклаві при 0,2 ат.

2. Біологічні показники сперми при різних способах стерилізації лактози ($M \pm m$)

Способи стерилізації	Активність сперміїв, бали	Вживаність сперміїв, год
Автоклавування при тиску 0,2 ат	4,15 ± 0,15	9,45 ± 0,53
Автоклавування при тиску 0,75 ат	3,20 ± 0,32	6,13 ± 0,80
Кип'ятіння в водяній бані	4,09 ± 0,26	8,02 ± 0,64
Ультрафіолетове опромінення (БУВ-15)	3,59 ± 0,28	7,48 ± 0,80
Розчинення лактози в гарячій воді	3,62 ± 0,28	7,28 ± 0,72

ня у водяній бані протягом 15 хв, а стерилізація лактози за допомогою ультрафіолетового проміння мало ефективна і викликає зміни якості лактози, що негативно відбивається на активності та виживаності сперміїв у лактозо-гліцеринно-жовтковому середовищі.

ДІЯ ВИСОКИХ ТЕМПЕРАТУР НА СПЕРМІЇ БУГАЇВ

І. В. СМІРНОВ, доктор біологічних наук

АФІФІ АБДЕЛЬ-ХАМІД ЕЛЬ-МЕНУФІ, аспірант

Українська сільськогосподарська академія

Останнім часом появилось чимало робіт, присвячених благотворному впливу відтаювання замороженої сперми при високих температурах (понад 40°) на активність сперміїв (І. В. Смирнов, А. Є. Бруенко, 1971; А. Д. Бугров, 1976, та ін.).

Оскільки при цьому спермії можуть гинути від перегрівання, важливо знати динаміку дії таких температур на їх активність. Для вивчення цього питання ми провели дослід у дослідному господарстві Українського науково-дослідного інституту розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби «Терезине» на спермі п'яти бугаїв чорно-рябої і сментальської порід. Після взяття і оцінки сперму розбавляли лактозо-гліцеринно-жовтковим середовищем. Половину кожного розбавленого еякуляту повільно охолоджували до температури 2—4° і витримували протягом 4 год (для адаптації), а потім заморожували у вигляді гранул на фторопластовій пластині при температурі —140°. Через добу кожну

гранулу розморожували в 1 мл теплою (40°) 2,9-процентного розчину цитрату натрію. З другої половини розбавленого еякуляту одразу ж після розбавлення сперму набирали в піпетку і без попереднього охолодження вносили по дві краплі у флакони, де змістилось по 1 мл цитрату натрію, при температурі 50, 60 і 70°.

Аналогічно обробляли сперму з першої половини еякуляту (замороженої і відталі).

Через кожні 5 с з флаконів брали по одній краплі суміші сперми і визначали під мікроскопом активність сперміїв (див. таблицю).

При температурі 50° активність сперміїв знижувалась повільно. У незамороженій спермі при такій температурі через 60 с активність сперміїв знижувалась від 7,9 до 4,5 бала, а після заморожування — відповідно від 4,0 до 2,6 бала. При 60° уже через 15—20 с активність сперміїв була нижче 0,1 бала, а при 70° таке зниження відбувалось через 5—10 с.

Отже, при відтаванні гранул в розчинах температурою 50—70° повного розморожування гранул слід не допускати, а перенести флакони в водяну баню при температурі 35°, щоб запобігти перегріванню і загибелі сперміїв.

За даними наших спостережень, гранули повністю відтають при температурі 40° через 21 с, при 50° — через 16 с, а при 60 і 70°, якщо зразу ж перенести флакон у водяну баню з температурою 35° і моментально занурити гранули в розчин, — відповідно через 19 і 17 с. Ці цифри можуть бути орієнтиром для розморожування сперми при підвищених температурах. Привертає увагу те, що окремі спермії зберігають активність при високих температурах порівняно довго. Очевидно, в спермі наявні клітини, яким властива стійкість проти високих температур.

Активність сперміїв у 2,9-процентному розчині цитрату натрію при різних температурах, бали

Час після занурення гранул в розчин, с	Температура розчину					
	незаморожена сперма			сперма після розмороження		
	50°	60°	70°	50°	60°	70°
0	7,9	7,9	7,9	4,0	4,0	4,0
5	6,3	0,6	0,3	3,3	0,4	ПП
10	5,7	0,4	ПП	3,3	0,1	ПП
15	5,5	0,1	ПП	3,1	ПП	Н
20	5,4	ПП	Н	3,0	ПП	—
25	5,3	ПП	—	3,0	ПП	—
30	5,0	ПП	—	2,9	Н	—
35	4,9	ПП	—	2,9	—	—
40	4,6	ПП	—	2,7	—	—
45	4,5	ПП	—	2,6	—	—
50	4,5	Н	—	2,6	—	—
60	4,5	—	—	2,6	—	—

Примітка. ПП — поодинокі спермії з прямолінійним рухом; Н — нерухомі спермії.